

FÓKUSZPONT

A GYORSÍTÁS ILLÚZIÓJA – AZ EU ÚJ
MENEKÜLTÜGYI SZABÁLYOZÁSA

Az Európai Unió Tanácsa által kidolgozott két menekültügyi és migrációs jogszabály-tervezet egyik célkitűzése az eljárások felgyorsítása, különösen azon gazdasági migránsok esetében, akiknél borítékolható, hogy elutasításra kerül a menedékkérelmük. A jogszabály-tervezetek alaposabb tanulmányozását követően kétségesnek tűnik, hogy a jelenlegi rendszerhez képest érdemben valóban gyorsulnak-e az eljárások; és ami legalább ilyen fontos: javul-e az Unióban jogellenesen tartózkodók kitoloncolásának a hatékonysága.

A tervezet szerint a gyorsított eljárás főszabályként nem tarthat tovább a kérelem benyújtásától számított két hónapnál. Ha addig nem születik érdemi határozat, az még nem jelenti, hogy automatikusan nemzetközi védelmi státuszt nyer a kérelmező, de három hónapon belül mindenképp le kell zárni a gyorsított eljárást. További két hónappal csak akkor lehet meghosszabbítani a vizsgálatot, ha aránytalanul sok kérelmet nyújtanak be, vagy az adott kérelmező ügye akár ténybelileg, akár jogilag bonyolult, illetve, ha neki róható fel a késedelem. A határon folytatott menekültügyi eljárás esetén a kérelmet főszabályként 12 héten belül kellene elbírálni, ami legfeljebb 16 hétre hosszabbítható meg a kérelmezőnek felróható okból, vagy az ügy bonyolultságára tekintettel.

Akkor beszélhetnénk valóban hatékonyságot növelő változsról, ha például Magyarország esetén akár az újranyitott tranzitónákból, akár egyéb, az országhatáron kiépített gyűjtőállomásokból a jogerősen elutasítottakat át lehetne kísérni Szerbiába – mint az EU által is deklaráltan biztonságos harmadik országba. Ez eddig is problémákba ütközött, mivel Szerbia – ellátórendszerének pénzügyi forráshiányára

hivatkozva – hivatalosan nem volt hajlandó visszavenni az egyes személyeket. Mindezek tükrében viszont a tervezet a gyakorlatban könnyen eredményezhet csapdahelyzetet, ugyanis e határidők alatt a gyakorlatban nem tűnik megvalósíthatónak az eljárások lefolytatása. Mint eddig is, a jövőben sem várható, hogy például a tolmácsok rendelkezésre állása (amit biztosítani kell a kérelmező nyelvén, sőt amennyiben lehetőség van rá, a kérelmező azt is kérheti, hogy az őt meghallgató hatósági személy és a tolmács milyen nemű legyen), az iratok lefordítása e határidőkön belül megtörténjen. Az eljárás gyors lefolytatását továbbra is nehezíti, hogy az iratok nélkül érkezőknek – márpedig jellemző, hogy a gazdasági migránsok szándékosan útlevél és egyéb okiratok nélkül érkeznek és olyan állam polgárainak adják ki magukat, akik nagy arányban jogosultak a nemzetközi védelemre – az érdemi ellenőrzésére sor kerüljön. A gyorsított eljárást azokkal szemben is alkalmazni kell, akik olyan országból érkeznek, ahonnan a legfrissebb, éves uniós adatok szerint a pozitív menekültügyi döntések aránya nem éri el a 20 százalékot. Akikkel szemben nem folytatható le gyorsított eljárás, azok ügyében az eljáró hatóságnak hat hónapos határidőn belül kell döntést hoznia. Hasonló indokokkal, mint a gyorsított eljárás esetén kilenc hónappal hosszabbítható meg az eljárás. Amennyiben nem jogosult a kérelmező nemzetközi védelemre, kiutasítható. A tervezetek továbbra is operálnak a biztonságos származási és a harmadik biztonságos országok fogalmával, azonban arra semmi sem utal, hogy a jelenlegi rendszerhez képest mi szavatolná a védelemre nem jogosultak zökkenőmentes visszafordítását.